

SZENTES és VIDÉKE

VEGYES TARTALMU LAP

<p>Megjelen vasárnap és csütörtökön reggel. Felírói díj egy negyedévre 1 frt 25 kr., félévre 2 frt 50 kr.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: I. tized 265. szám, ösv. Fried Józsefné urnó házában, hová a kéziratok eljárnak.</p>	<p>Hirdetéseket és nyilttéri közleményeket a kiadóhivatal mérsékelt árjegyzék szerint számít.</p>
--	--	---

A munka ünnepe.

Magyarország délvidékének hét kerülete egyesült, hogy ünnepet üljön, szebbet, dicsőbbet, áldásosabbat, mint amilyent valaha világhódító Cézárök ünnepeltek, hazatérve egy-egy hadverő, diadalmasan hódító, népeket leigázó hadjáratukból.

A virágzó gyárpárral gazdag Arad lón az ünnepségi székhelye és maga az ország kereskedelmi minisztere, a vasakarati *Baross* Gábor utazott le Budapestről, hogy ünnepiesebb, jelentőségben nagyobbá tegye a délvidéki kiállítás, melyet a f. hó 2-án ő nyitott meg s a melyben a nemzetre csak áldást hozó munka ül diadal ünnepet.

A hazánkban eddig rendezett vidéki kiállítások kétségkívül legnagyobbika ez az aradi, mely már abban is eltér a szokott sablontól, hogy nem szűk körre szabott határok közt, nem addig is fennállott valamely szilárdabb épületben, hanem egyenesen e célra, szabad téren emelt tágas pavilonokban rendezték s például, maga az emletes iparcsarnok 2000 □ méter területet foglal el, mi mellett még külön nagy terjedelmű gépcsarnok, mezőgazdasági, kertészeti, művészeti, művészeti és zsűri pavillon dí-

szíti a tágas, parkírozott tért, mely a kiállítás megnyitásakor már virágdíszben, zöld pázsitzöngyvel pompázott.

És összegyűltek a munka ünnepére a délvidéki kiállítás megnyitására hazánk minden vidékéről azok, akiket a tudat lelkesít, hogy édes hazánkat nem kétes kimenetelű véres háborúk, hanem a béke áldásait és szorgalmas munka van csupán hivatva nagygyá tenni a jövőben; azok akiknek jelszava:

„A munka nemest” és azok, akik okulni kívánnak a kiállításon, a munka szerény, igénytelen bajnokai, a kis iparosok, kereskedők, mind, mind, akik át vannak hatva az ily kiállítások jelentőségének eszméjétől.

A kiállítást hazánk délvidékének 7 kerülete rendezte.

Ezek kívántak első sorban bemutatni ipari és gazdasági fejlettségüket s mi természetesebb, — mint, hogy a kiállítás helyiségeinek legnagyobb területét ez a hét kerület magának foglalta le.

Hiszen van elég, mit kiállítsanak. Arad és Temesvár, mindkettő virágzó gyárváros és kisipara is a fejlettség magas fokán, a megyék nagybirtokosságának rendezett gazdaságai, Ménes az ő híres bortermő hegyeivel, a délvi-

déki megyék bányái — mindez elég anyagot nyújt egy vidéki kiállítás rendezéséhez — a rendezők azonban nem zártak ki a kiállításból más vidéket sem, amint hogy Békés megye is részt vett abban, sőt egyes budapesti cégek is, holott sem az egyik, sem a másik nem tartozik az ország délvidékének 7 kerületéhez.

Önkényt következik hát, hogy vármegyénket, városunkat is örömmel látták volna a résztvevők sorában, ha ugyan nálunk csak fel is vetődött volna illeltek helyen a részvétel eszméje.

De Csongrádvármegyét és székvárosát, Szenteset nem ige, látni ott, ahol a munka és így a béke ül ünnepet.

Míg az országos vagy világiállításokon is keresve kell keresni egy-egy vármegyei kiállítót s bizonyára az is csak a maga jobb meggyőződését, ösztönét követte és önkényt, minden buzdítás nélkül vett részt abban a kiállításban.

A mi erőnket meddő párttusák emésztik; szeretjük a háborúságot, ha egyébként nem, hát a türelmes nyomdapapíron s rajtkon van a magyarság faji átka: az egyenetlenség, viszály és visszavonás.

És ez az átok megfogán rajtunk. Kitétszik mindenkől: Ki abból, hogy

T Á R S A.

Tóth Kálmán és az öreg Buczásnszky.

— Szerzőnk „Az ötvenes évek irodalmi és társas élete” című, sajtó alatt levő művéből.

Az 1852-ik év egyik tavaszi délutánján három áltok az akkor nagyon látogatott „Licinus” vendéglő éttermében: Tóth Kálmán, a „Hölgylutár” című szépirodalmi lap segédszerkesztője, *Dobsa* Lajos, már akkor ismert drámaíró és *Balogh* Zoltán kezdőíró. Ezek ugyanis már akkor tulesetek az igazoláson és nem voltak besorozva a es. kir. aradiába, mint oly sokan társaik közül, hogy többet ne említsék: *Lisznay* Kálmán és *Kövecz* Lajos még akkor bakáskodtak valahol, Olaszországban vagy Schleswig Holsteinban, hol az akkori osztrák kormány kapartatta ki a gesztenyét a tűzből, Poroszország részére, amit az ugyancsak meg is hallát 14 évvel később.

Ezt a triumvirátust az tartotta együtt a késő délutáni órákban, hogy Tóth Kálmán „Kinizsy Pál” című népies kösköltményét olvasta volt fei.

A valóban költői mű nagyon térszett a kis számú, de válogatott közönségnek. Különösen gyújtó hatása volt a Mátyás királynak Fridrik német császárral vívott harcát festő soroknak.

Azonban az e sorokon átvonuló magyaros, hazafias szellem nem kevésbé aggasztotta a halagatókat, kik közül *Dobsa* kifejezést is adott ebbeli aggályának, a következő szavakban:

— Hát aztán, kedves Kálmán, hiszed-e, hogy ezek a sorok, így, minden változtatás nélkül megjelenhetnek nyomtatásban?

— Már miért nem jelenhetnek meg? kérdezte viszont a naiv kedélyű költő.

— Annak urak Prottauun a megmondhatója.

Már édes barátom, ha *Kemény* Zsigmond bárónak „A forradalom után” és *Szilágyi* Sándornak „A forradalom férfiai” és „A forradalom története” című munkáik megjelenhetek, szeretném tudni, miért ne jelenhetnek meg ez a pár sor is, melyek különben is megjelölésen elrejtve, jegyezte meg Tóth Kálmán.

— Csak hogy a sajtórendőrségnek nagyon éles szemei vannak, s aztán, az általában említett művek is az első zavarban jelentek meg, midőn még a beamterhad nem tudta, hogyan kezdjen a dologhoz. De már ezek a munkák is a tiltott könyvek jegyzékén állnak s csak suttynban olvashatjuk azokat.

— Mindegy, én bízom szerenese csilagomban.

— Adjá isten, hogy ne csalódjál bizalmadban.

Ezzel a triumvirátus feloszlott, ment mindeki a maga dolgai után. Tóth Kálmán innen a kéziratral egyenesen az öreg *Buczásnszky* Alajos könyvnyomdája ment, az őz utcában s itt az öreggel csakhamar megegyezett a mű kiadására s a kapott tiszteletdíjat átveve, a „Hölgylutár” szerkesztőségébe sietett.

Az öreg Buczásnszky minden aggály nélkül kiszedette a költeményt, mert Tóth

Kálmának már akkor jó neve volt a fiatal költők között.

A korrektúra olvasásánál azonban figyelemztették a veszedelmes sorokra Erre az öreg magához vevén a kefelevonatot, tanulmányozni kezdte a megjelölt sorokat. Ez sokáig tartott, mert többekkel közölte a kérdéses részt, kik mindvájtán aggályukat fejezték ki, a sorok változatlan közlésére nézve.

Az öreg Buczásnszky most nagy dologra határozta el magát: az illető soroknak önkényes kihagyására, mert a szerző erről hallani sem akart.

Végre, pár napi gondolkodás után csakugyan végrehajtotta s ezzel a munka akadály nélkül meg is jelenhetett.

A hősökötmenyt megjelenése után azonnal ezer meg ezer példányban külték szét az ország minden részében s Tóth Kálmán neve ezzel egyszerre oly népszerűvé vált, hogy nem volt az országban írástudó ember, aki ne ismerte volna.

Ez a népies hősökötmeny tette figyelmessé a nagy közönséget Tóth Kálmának egyéb munkáira is, melyek legsűrűbben a „Hölgylutár” hasábjain jelentek meg.

Nem sok időbe került ezután, hogy Tóth Kálmának egyes dalait a nép mindennél nékelte az országban.

S ezt, az akkor páratlan népszerűséget Tóth Kálmán egyedül „Kinizsy Pál”-jának köszönhetette, mert neve csak így válhatott annyira ismeretessé, amennyiben a „Hölgylutár” olvasó közönségének akkor meglehetősen nagy száma mellett sem vihott volna ki ily nagy sikert. (Vége. köv.)

nem vagyunk képesek magunkhoz édesgetni vármegyénk nagybirtokosságát; amelynek intellektuális erejével pedig sokat nyertnénk és számot tehetnénk a nemzetzetben; ki abból, hogy az ország alig vagy éppen nem ismer bennünket, tudomással sem bír létezésünkről, hanemha az örökös miniszterzaklató panaszos küldöttségek révén; ki abból, hogy nevünk sehol, soha nem említették, ahol akár a szellemi, akár az anyagi munka harcosai gyűlnek össze, hogy ünnepet üljenek.

Ha csongrádmegyei ember felvetődik az ország fővárosába és ott társaságba keveredik, csodálkozza halja, hogy Szentes mint megyei székhelyet alig ismerik és nagyot néznek, ha hallják, hogy e megyei székhelynek 30.000 lakosa van.

Szinte hihetetlen! Harmincezer lakos! És aztán mit mivel ez a reingeteg had?

Hát van gimnáziumunk, megcsináltuk a magunk erejéből; van ártezi kútvant, fúratunk a magunk erejéből; van vasutunk, egy végpón, mely a fővárossal összeköti, kiépítettük a magunk erejéből; fűtőcsökeket keramit burkolat földi, utcaikön, éjszakán petróleumlámpák kétes fénye terjeszti a világosságot, sőt a nőnevelésre is áldozunk.

És aztán?

És iparunk? És kereskedelmünk? Az megvan a maga őskori állapotában, ugyanabban, ahogy volt, mielőtt még mind a ma fent elsorolt nagy alkotásoknak tételt adtunk volna. Azonosságoképpen a mezőgazdaságunk is, azzal a különbséggel, hogy bajdan virágzott juhtenyésztésünk tönkre ment, de e helyett kiirtottuk az erdőket és csináltunk ezekből is búzatermő földet és most termelünk búzát, búzát, meg ismét búzát, felváltva kapás növényvel — azaz kukoricával s ha beült a termés, lát az nekünk jó, ha be nem üt: ebben is meg kell nyugodnunk.

Az ipar, a gazdaság, a kereskedelem ez a népfenntartó, nemzeti jólétet előmozdító barmegység, ez a vagyonsodás forrása, ez a mi legmostohább mostohagyermekünk.

Ezt hiába keressük ott, ahol a munka ül ünnepet, hiába az országos vagy vidéki kiállításokon.

Mit is keresne ez a mi iparunk, kereskedelmünk, gazdaságunk ott, az ünnepek tömegében? Mit a rongyokba burkolt koldús, az ünnepi diszre öltözött testvérei között?

„Ne legyen semmi túlcsekély és ne tekintsenk semmire túlnagynak arra, hogy teljesítsük feladatunkat; Hiszen nagy és szép feladat az, saját fűrészségünk, saját munkánk gyümölcsét, előhaladásunk tanújelétől társai a nemzet szeméi elé” — mondá az aradi kiállítás megnyitóját Baross Gábor kereskedelmi miniszter, ünnepi beszédében.

Vajha megszívlelné nálunk mindenki e jelentős, szép szavakat!

S adná az ég, hogy a jövőben ne meddő pártusákból, egymást lealacsonyító, meghurcoló kortes-küzdelmekből, hanem iparunk, kereskedelmünk, mezőgazdaságunk okszerű fejlesztésében keressék a dicsőséget, hogy elfoglalhassuk helyünket a nemzetzetben úgy, ahogy

ez vagyonságunk mellett bennünket megillet s ahogy azt elfoglalni: erkölcsi kötelességünk is.

Eső szózat Szentes város nagydemű közönségéhez! Épen ma hét éve, hogy a szentesi ev. ref. egyház kebelében lélekemelő, magasbó ünnepelet folyt le az egyház nagyerődemű egyik lelkipásztor: nagy! Fió János Szentesen működésének huszonegy éves jubileuma alkalmából.

Hét éve, hogy a jubiliáns, gyülekezetének és a város közönségének iránta tanúsított jóakarát vizsgálandó, maga és élet-társai nevében, a szentesi ev. ref. egyházban lévő vagyontalan árvák menhelyeül, illetve árva- és szeretetház alapítása és létesítése céljából, egy házat adományozott. „Hadd foglaljon — ugymond — e csekély adomány egy helyet a következők között, a szentesi reform. egyház árva- és szeretetházának fundamentumában; hadd legyen egy kő, melyre ezen tagjai felett hű gondtal örökösökön, s talán ennek lelkes tagjai építvén, menhelyet ad és nevelést nyujt majd a kicsinyeknek, hogy közülök egy is el ne vesszen!”

Fájdalom! a felelőt hét év a gazdaságos eszméitől erőt adományt, határozottabb lépéssel nem vitte előre s eredményekben ez évek az itasbeli egyiptomi hét sovány évekre emlékeztetnek.

A szentesi ref. egyház, mint a nemes alapítványok örök birtokosa azonban, e tapasztalatok mellett sem veszté el hitét s abban vetett bizodalmat, hogy a lelett fundamentumon tovább építenie, az alapítványt — az emberbaráti intézet mielőbb létesítése által — áldáson gyümölcsöztesse sikertelnie fog.

A sikert Isten megsegítő áldása mellett, első sorban az egyház azon lelkes tagjainak emberbaráti támogatásában látván, kikre a jubiliáns maga is, fent idézett szavaiban célzott, elhatározá, hogy általában városunk t. közönségét, különösképpen pedig egyházunk hiveit, önkényes adományok nyújtására tisztelettel felszólítja.

Ezen általános fölhívás kibocsátására az egyháztanács által előírtak bizatván meg, örömmel teljesítjük e tisztelet, nem kételkedvén, hogy úgy városunk t. közönsége, mint különösképpen szentegyházunk lelkes hivei az árva- és szeretetház jövedelmét adományokkal szaporítani szivesek lesznek. — Megjegyezzük, hogy az adomány nemcsak készpénz, hanem élelmiszer is lehet.

Annak az isteni Mesternek, a Megváltó Jézus Krisztusnak nevében, a ki kimondja: „Valaki az ilyen (elhagyott árva) gyermeknek gondját felveszi az én nevemben, nekem veszi fel gondomat,” feleljük egyházunk eső szózatát a fenti cél érdekében mindazokhoz, a kiknek az úr bőséges keze földi áldásainak kevéből ez idén is többeséket juttatott!

Koszorús költőnk meleg szívével, igaz szavával kérünk, zörgetünk: „Adjatok, adjatok, amit Isten adott!”

Az adományokat a gondnoki hivatalnál kérjük átadni, mely hivatal részéről az adományok hirlapilag fognak nyugtáztatni.

Szentes, 1890. augusztus 5.

A szentesi ev. ref. egyháztanács megbízásából;

Gerőcz Lajos, Kristó Nagy István,
ref. lelkes. főgondnok.

Újdonságok.

Szentes, 1890. augusztus 7.

— **Alakuló közgyűlés.** Szentes város képviselőtestületét alakuló ülésre hívta össze az alsóan a folyó hó 13-ik napjára. — A 3-ik választó kerületben eszközölt képviselőválasztás megemissítése folytán megüresedett képviselői helyek betöltése céljából pedig a választást a f. hó 26 ára üzte ki a Pap László-féle felsőpárti iskolai helyiségbe. — A választást maga a választási elnök, Dr. Csató Zsigmond vezette.

— **Változás a pénzügyigazgatóságban.** Mint értesülünk *Fényes* Gyula a szegedi pénzügyigazgatóság főnöke, a budapesti pénzügyigazgatóságban nyugalomba vonult főnöke helyébe lett kinevezve. A távozó pénzügyigazgató helyének betöltésénél a személyre nézve a nézetek szétágazók s tudunk szerint ez állásra még nincs senki kandiálva *Fényes* vármegyének egyik pénz és adóügyi kapacitása volt, mely szakértettség, veieményének mindig birta kölcsönözni azt a súlyt, melyvel azt érvényre is juttathatta. Egyébként az a közg. bizottsági ülésekben tárgyalat adóügyekben történt felszólalásokat a leghumánusabban intézte és s midőn gratuláló előléptetéshez, egyúttal távozása felett csak sajnálkozásokat jeleztek ki.

— **Féltrevezetett közgyűlés.** A féltrevezetett miniszternek in-már pája kerülközött a *Féltrevezetett közgyűlésben*. Csak hogy ez aztán igazán és nem mondva csináltan féltrevezetett. Úgy esett pedig meg az a féltrevezetés, hogy Csongrádvármegye múlt hó 21-iki közgyűlésében a Szentes város tanácsa által előjárdékozott 100 frt fogyasztási adójövedelem megterítése iránt lapunk felelős szerkesztője által benyujtott föltelbeztet tárgyalván, e föltelbezzel szemben és szemben az állandó választmány ezen határozati javaslatával, mely szerint a tanács az előjárdékozott összegnek beszerzésére vagy esetleg megterítésére utasították, *Sarkady N.* Mihály polgármester és utána *Sima Ferenc* is azzal védekeztek, hogy ez Szentes városnak üzleti ügye, amelynek miként való kezelésére nézve a város a polgármesternek teljhatalmat adott s így ez ügyben semmiféle felelősséggel nem tartozik. — Hát hiszen üzleti ügye a városnak a fűskert csemeténék és gyümölcsének eladása, a csodajárás föld értékesítése meg sok minden egyéb is. De ezek — épp úgy a fogyasztási adóberlet is, jövedelmi forrását képezik a városnak, a befolyó tiszta jövedelem: közpénz s mint ilyenről a polgármester igenis felelősséggel tartozik és ezen felelőség alól semmiféle közgyűlési határozat sem oldhatja fel. Speciálisan ezt az esetet felhozva, különben a közgyűlés fel sem oldotta, mert nem adott teljhatalmat senkinek s ha a polgármester azt állította mégis, hogy teljhatalommal birt a város közgyűléstől, úgy egyszerűen féltrevezette a közlövényhatóságot. A fogyasztási adó kezelésére nézve az 1885. évi december 17-én tartott közgyűlés határozata alapján költetett meg a szerződés a jelenlegi kezelővel és e közgyűlés jegyzőkönyve egyetlen egy betűvel sem említi azt, hogy a polgármester vagy a tanács korlátlan meghatalmazást kapott volna a közgyűléstől. Így aztán csakugyan van féltrevezetett megyei közgyűlésünk, igazán döbb, mint az a bizonyos féltrevezetett miniszter.

— **Miniszeri adomány.** Baross Gábor kereskedelemügyi miniszter 43006. számú rendeletével, a szentesi iparos ifjak által rendezendő munkakiállításra kiosztandó díjakra 50 frtot adományozott.

— **Rabbi-installáció.** Megérkezett hát végre a f. hó 5-én a zsidó hitközségnek ujjonan választott rabija dr. Klein Jakab

